

Gelişen Gıda Sanayimizde «Gıda Yasasının» Gerekliliği (*)

Doç. Dr. Şeminur TOPAL

TÜBİTAK - Marmara Araştırma Merkezi Gıda ve Soğutma Tekn. Bölümü

Toplumsal kalkınmada bireylerin fiziksel ve mental etkinliklerini geliştirmek esastır. Bireysel aktivitelerin artması ve gelişmenin sağlanması, yeterli ve dengeli beslenmenin temel fonksiyonudur. Beslenmeyi sağlayan temel besin öğelerini içeren maddeler «gıda» olarak tanımlanmaktadır. İşlenmiş gıda üretimine yönelik hizmet veren sektör ise «gıda sanayii» dir.

GIDA SANAYİMİZDE GÜNCEL EKONOMİK GÖSTERGELER :

Gıda Sanayii 1990-1994 dönemini içine alan VI. Beş Yıllık Kalkınma Planına göre de öncelikli sektörler arasında ve İmalat Sanayii Sektörü kapsamında yer almaktadır. İmalat Sanayinin Genel Üretim Sektöründeki Payı % 69,5 olup, bu sektör içinde Gıda Sektörünün payı ise % 15,2, içki ve tütün sektörüyle % 17,9 dur. Gıda Sektöründeki yıllık ortalama üretim artışı; V. Plan Döneminde % 3,8 olarak gerçekleşmişken, VI. Plan Dönemi için % 6,5 olarak öngörülmüştür. Bu öngörüm, iç talebin karşılanabilmesi ve mevcut tarımsal üretim potansiyelinden yararlanılmasına olanak verecek bir ihracat artış hedefinin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Gıda Sanayii ürünleri ihracatının Plan döneminde miktar ve çeşit açısından artarak yeni pazarlara açılımının devam etmesi için yıllık ortalama artış hızının % 11,7 olması hedeflenmiştir. Ancak V. Beş Yıllık Kalkınma Plan döneminde gıda ihracatında yıllık ortalama % 1,4'lük gerileme söz konusudur. Yine gıda sektöründe, arz yetersizliğine bağlı fiyat hareketlerini önlemek, gerekli ham madde girdisinin sağlamak, yurt içinde üretilmeyen ürünlere talebi karşılamak ve piyasa rekabetini oluşturmak amacıyla yapılan ithalattaki pay bakımından, V. Plan Döneminin gerçekleşen yıllık ortalama artışı % 14,2 iken, VI. Plan Döneminde ise % 11,6 olarak hedeflenmiştir (DPT, 1989).

İstanbul Ticaret Odası verilerine göre ise 1990 yılı itibariyle imalat sanayindeki Yıllık

Üretim Değerlerimiz bakımından gıda-içki ve tütün sektörü % 16,1'lik payla 3. sırayı almaktadır. Kapasite kullanımı oranı ise Gıda Sektörü için alt sektörler göre % 68,9-73,2 arasında kalmaktadır (İTO, 1991). Gıda sektöründe üretim artış hızı ise % 8,8'den, % 5,05'e düşmüştür ve sektörün GSYİG'deki payı ise % 6,6 düzeyindedir (EKŞİ, 1992).

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının değerlendirilmelerine göre, ülkemizde bulunan 17000 adet gıda sanayii işletmesinin büyük bir kısmını küçük kapasiteli tesisler oluşturmakta, bunun ancak % 10'u büyük sanayi kapsamına girebilmektedir (İSTANBULLUOĞLU, 1988).

DİE (1991) verilerine göre ise Türkiye'de toplam 16008 Gıda Sanayii iş yerinden 1716'sı, 10 ve daha fazla işçi çalıştıran büyük iş yeri; 14292'si, 10'un altında işçi çalıştıran küçük iş yeri niteliğinde olup oran bir önceki veriye paralellik göstermektedir. Bu değer Sanayi ve Ticaret Bakanlığının verilerine göre 20855 olup bunun % 50'si tahıl, % 17'si meyve ve sebze, % 15'i süt, % 5'i bitkisel yağ, % 5'i şeker ve şekerleme, % 3'ü et işleme ve % 4'ü diğer gıda grubu işleyen kapsamına girmektedir (EKŞİ, 1992).

GIDA SANAYİMİZİN TEKNOLOJİK

DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ :

Ekonomik göstergeler son 5 yıl için değerlendirildiğinde, gıda sanayimizde bir gelişme yerine, duraklama ve hatta gerileme söz konusudur. Bunun artan enflasyon, yatırımların durması, Körfez krizi v.b. bazı temel nedenlerden kaynaklandığı bilinmektedir. Ancak teknolojik açıdan Gıda Sanayimiz değerlendirildiğinde; önemli bir yol alındığı, modern tesis sayılarının arttığı, yeni ürün ve üretim tekniklerinin kullanıma başlandığı, kısacası gerçek bir gelişmenin gözlemlendiği yadsınamaz. Bu ise yurt içi ve dışında rekabet, dolaylı olarak da tüketici-

(*) 12. Dünya Gıda Gününde (16 Ekim 1992), İstanbul Odasında sunulan tebliğ.

ciye kaliteli ürün sunabilme olanağını artırmaktadır.

Bilindiği üzere, toplumda görülen yetersiz ve dengesiz beslenmenin tek nedeni üretim azlığı olmayıp, üretimden tüketime kadanki evrelerde gıda kayıplarının önlenememesi ve yurt düzeyinde dengeli dağıtımın yapılamamasıdır. Çeşitli çalışmalar, hasattan tüketime kadar % 35 oranında gıda kayıplarının olduğunu göstermektedir (TOPAL, 1992).

Oysa iki 2000'li yılların başında 67 milyona ulaşacağı tahmin edilen nüfusumuzun yıllık artış hızı, 1985-1990 yılları arasında % 2,2 olarak gerçekleşmiştir (ANON, 1990). Ülkemizde gıda sanayiinde yıllık üretim artış hızının % 3,8 olarak gerçekleştiği, tarımsal üretimde ise % 50,77'ye varan şehirleşmeye bağlı olarak giderek azalma olduğu belirlenmektedir (TOPAL 1990). Bilindiği üzere nüfus artışı hızı gıda durumunu etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Bunun nedeni nüfusun geometrik, gıdanın aritmetik artış göstermesidir. Bu belirlemeye göre şu anda insanlık 10000 yıl içinde üretmiş olduğu miktardaki gıdayı, gelecek 35 yılda üretme durumundadır (SEÇKİN, 1987).

Gıda Sanayinin kendine özgü iki temel işlevi bulunduğu ifade edilmektedir. Bunlardan ilki tarımsal üretim artışının güvencesi olmak, diğer bir tanımlama ile üretilen tarımsal ürünü bozulmadan işleyebilmek; ikincisi ise uyguladığı işlemlerle temel besin öğelerine zarar vermeden her gıdanın, her mevsim ve yörede sağlıklı koşullarda pazarlanabilmesini sağlayarak dengeli beslenmeye olanak tanımaktır (EKŞİ, 1992).

Sağlıklı ve kaliteli gıda üretimini düşük maliyetle gerçekleştirebilmek, rekabetin temel koşullarını oluşturmaktadır. Ancak gerek ürün kayıplarını en aza indirmek ve gerekse rekabet gücünü arttıracak uluslararası ticarete entegrasyonu sağlayabilmek için kalite ve ona bağlı olarak kalite kontrolü ödün verilmemesi gereken en önemli hususlardan biridir. Bu konuda alınacak önlemler halk sağlığını koruyacak, haksız rekabetin önlenmesini sağlayacak, dış piyasalarda pazar olanaklarını arttıracak, ihracatımızı güçlendirecektir.

KALİTE ve KALİTE KONTROLUNUN GIDA SANAYİNDEKİ ÖNEMİ :

Kalite tüketiciyi memnun eden nitelikleri oluşturan faktörler olup; ISO tanımıyla, mal ve hizmetlerin belirli gereksinimler karşısındaki performansdır.

Kalite Kontrol ise, yine aynı kaynağa göre «bir malın tarif ve spesifikasyonlara uygunluğunun kontrolü» olarak tanımlanmaktadır (TOPAL, 1992).

Herhangi bir alanda belli bir ürün üreten veya hizmet sunan kuruluşların asıl görevi. ürün veya hizmetin kalitesini artırıcı yönde olmalıdır. Bu çerçevede başarılı olabilmek için şu konulara dikkat edilmelidir;

- Tüketici beklentileri karşılanmalı,
- Gerekli yasa ve standartlara uygunluk sağlanmalı,
- Rekabet edebilir fiyatlarla pazarlanmalı,
- Kar getirecek maliyetlerde üretilmelidir.

Etkili bir kalite yönetim sistemi, üretici kuruluşu korurken, tüketicilerin ihtiyaç ve beklentilerini de karşılayacak şekilde oluşturulmalıdır. İyi kurulmuş bulunan bir kalite sistemi, üretici kuruluşun risk, maliyet ve karla ilgili optimizasyonunda ve kontrolünde önemli bir yönetim kaynağıdır. Bu amaçla yönetim, belirlenen politikalara ve hedeflere ulaşılmasına olanak sağlayacak bir kalite sistemi geliştirmeli, kurmalı ve uygulamalıdır. Ülkemizde de 1993 yılından itibaren AT ülkelerine yapılacak ihracatlarda uyulması zorunlu ISO-9000 standartlarıyla ilgili olarak sanayi kesimine yönelik eğitim çalışmaları dizisi düzenlenmesi sevindirici bir gelişmedir.

ÜLKEMİZDEKİ KALİTE KONTROL SİSTEMİNE UYGULANAN MEVZUAT :

Her ne kadar genel prensip olarak; 27.09.1984 tarih ve 3046 sayılı «Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları» hakkındaki kanun, «Aynı ve benzer hizmet veya görevlerin tek bir bakanlık tarafından veya sorumluluğunda yürütülmesi...» ilkesini getirmişse de (ALİKA-ŞİFOĞLU, 1992), ülkemizde gıda kalite kontrol görevi; çeşitli yasa, tüzük ve yönetmeliklerin yetki verdiği bir çok farklı kamu kuruluşu tarafından yürütülmeye çalışılmaktadır. Kalite kontrolü yapmaya doğrudan veya dolaylı yoldan

yetkili ve görevli 7 kuruluş bulunmakta olup, bunlar ve yetki aldıkları Kanun ve Kanun Hükümünde Kararname (KHK) sayıları aşağıda verilmiştir (TOPAL 1992, GÖKALP ve YILMAZ 1992, İSTANBULLUOĞLU, 1988, AYDIN 1976).

1. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
3207 ve 1734 sayılı Kanunlarla ve 441 sayılı KHK,
2. Sağlık Bakanlığı
992, 1593 ve 3017 sayılı Kanunlar ve 181 ve 210 sayılı KHK'ler,
3. Belediyeler
1580 ve 1593 sayılı Kanunlar (her yerde idare kendi il sınırları içinde görevle yetkilidir),
4. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
1705 ve 3143 sayılı Kanunlar ve 1985, 214 sayılı KHK'ler,
5. Maliye ve Gümrük Bakanlığı
4250 ve 2825 sayılı Kanunlar 178 ve 207 sayılı KHK'ler,
6. Başbakanlık
a) Türk Standartları Enstitüsü (TSE)
5590 sayılı kanunla Ticaret ve Sanayi Odalarının bünyesinde iken, 132 sayılı kanunla kurulmuştur. 2449, 2881 ve 3205 sayılı kanunlarla yetkiler almıştır.
b) Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı:
3274 sayılı kanun ve 188 ile 232 sayılı KHK'ler.
7. Adalet Bakanlığı
Türk Ceza Kanunu, Adli Tıp Kurumu Kanunu çerçevesinde yargı görev ve yetkisiyle yükümlü kılınmıştır.

Gıda kalite kontrolünde uygulanan kanun, tüzük ve yönetmelikler topluca «mevzuat» adıyla anılırlar. Yasal uygulamalarda yönetmeliklerin bir kanun ve tüzüğe dayanması, tüzüklerin de genel olarak bir kanunun uygulamasındaki gerekli esasları belirlemesi zorunludur. Bu üçlü ve birbirini tamamlayan hükümlerle çeşitli ülkelerde gıda mevzuatı oluşturulmuştur. Gelişmiş ülkelerde özgün gıda kanunları bulunmakta iken, ülkemizde farklı kurumlar çeşitli yetki ve sorumluluklarla ve mevcut mevzuat çerçevesinde gıda kalite kontrolünü sürdürmektedir.

Bütün bu kurumlar bünyesinde; 26 kanun, 6 tüzük, 10 yönetmelik, 6 genelge, 2 protokol, çeşitli tebliğlerle ve standartlarla gıda maddelerinde kalite kontrolü yapılmaktadır (TOPAL, 1992). Bu kadar çok yasal düzenleme ve bunların doğurduğu karmaşa uygulayıcı, üretici, yargı ve tüketici kesimler açısından büyük sorunlar yaratmaktadır. Dolaylı olarak bazı yasa boşlukları da doğabilmektedir. Konuyla ilgili ihtisas mahkemelerinin de olmayışı, yargıyı tam bir çıkmaz içine sokmaktadır. Bundan en fazla zarar gören de tüketici kesim ve ülke ekonomisidir.

Ülkemizdeki bu uygulamanın gıda kontrol hizmetlerinde yarattığı ana sorunlar;

- Yetki karmaşası,
- Mevzuat karmaşası,
- Tüzük - Standart çelişkileri,
- Analiz Yöntemlerinde farklılıklar,
- Eleman eğitim politikalarındaki aksaklıklar, olarak özetlenebilir.

Bu durum; yetki ve sorumlulukların devlet adına tek elde toplandığı, gıda işletmeleri için gerekli koşulların belirlendiği, hammadde sanayi ve kontrol için kesin tanımlamaların yapıldığı, yasaklayıcı hükümlerin - gerekliliklerin belirlendiği, mevzuatın düzenlendiği, belli suç - yasaklama - yaptırımların çerçevesi belirlendiği, kuruluş ve ruhsatlandırma için asgari hususların açıklandığı, tarafların yasal haklarının düzenlendiği bir kapsamla biran önce «Gıda Yasası»nın çıkarılması zorunluluğunu ifade etmektedir.

GELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ DURUMUN DEĞERLENDİRMESİ :

Gelişmiş ülkelerde 1860'lı yıllardan başlamak üzere özgün gıda yasaları çıkarılmıştır. İlerleyen yıllar içinde yapılan değişiklikler, yasanın özüne zarar vermeden güncelleştirmeye yönelik olmuştur (ÖZTAN, 1990).

Genel bir değerlendirmeyle gelişmiş ülkelerin gıda kontrol sistemleri incelendiğinde, hepsi için ortak hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir (AYDIN, 1973).

- Gelişmiş ülkelerde gıda kontrolü bağımsız bir kanunla yapılmaktadır.
- Bu konudaki temel yetkiler genellikle Tarım ve Sağlık olarak iki bakanlıkta

toplantılmış olup, diğerleri sadece danışmanlık görevi üstlenebilirler.

- Bu ülkelerde kalite kontrol, teknolojik araştırma kurumları ile desteklenerek ve sektörün çeşitli sorunlarını kapsayan idari üniteler içinde yürütülmektedir.
- Gıda Standardizasyonu, merkezi hükümet tarafından yürütülen bir kamu görevi olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa Topluluğu tüm üye ülkeler arasında mevzuat uyum çalışmaları yapmak, kural birliğine gidebilmek, beslenme alışkanlıkları ve üretim tekniklerinin ülkelere özgü kalması koşuluyla topluluk içi gıda ticaretini arttırmak, tüketiciyi bilinçlendirmek ve tüketiciyi koruma ilkesini esas almak üzere çalışmaktadır (ÖZTAN, 1990).

Birleşmiş Milletler Örgütü (UNO)'ya bağlı olarak çalışmakta olan Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) ve Dünya Sağlık Organizasyonu (WHO), gıda maddelerinde ülkeler arasında standardizasyonu ve uluslararası ticarete bir örnekliği sağlamak, tüketicinin sağlığını ve ekonomik çıkarlarını korumak amaçlarıyla ortak bir gıda yasası geliştirmek ve birleştirici faaliyetlerde bulunmak üzere bir araya gelmiş, 1962'de «Codex Alimentarius Commission»u kurmuşlardır.

Ülkemizin de dahil olduğu 5 kıtadan 130 ülkenin üye olduğu komisyon, üye ülkelerin ulusal ekonomik çıkarlarına uygun düşmek üzere standartlarla şekil vermeye çalışmaktadır.

Komisyonun 33 alt komitesi mevcut olup, bu alt komitelerden hazırlanan standartlar üye ülkelerin görüşleri alındıktan sonra kabul edilebilirliklerine göre, Dünya Kodeks Standardı olarak yayınlanmaktadır. Bu standartlar mecburi uygulamada olup, bir çok ülke ithalatında bu standartlarla belirlenen niteliklerde ürün istemektedirler. Komisyonun kuruluş amaçları:

- Uluslararası gıda standartları ile ilgili çalışmaları entegre etmek, basitleştirmek, duplikasyon ve sürtüşmeleri önleyerek iş tasarrufu sağlamak.
- Tüketici ve üreticileri korumak amacıyla

la gıda standartlarını bir araç olarak kullanmak.

- Uluslararası ticaretteki engelleri azaltmak.
- Bölgesel pazarların uluslararası ticarete yer alan diğer pazarlarla uyumunu sağlamak, şeklinde özetlenmektedir (ÖZTAN, 1990).

GIDA YASASININ TÜKETİCİ VE SANAYİ AÇISINDAN ÖNEMİ :

Gıda Sanayii ve kontrolü ile ilgili mevzuat çeşitli yasalar, tüzükler, yönetmelikler veya genelgeler içinde serpiştirilmesine karşın; en önemli hükümler, 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı ile yürürlükte olan «Umumi Hıfzıssıhha Kanunu» adıyla bilinen geniş kapsamlı bir genel sağlık kanununda yer almaktadır. Ülkemizde halen özgün bir «Gıda Yasası» bulunmamaktadır. Buna göre, 1973 tarih ve 1734 sayılı ile «Yem Kanunu» yürürlükte olan ülkemizde, «Gıda Yasası» ve «Tüketiciyi Koruma Yasası»nın bulunmaması önemli birer eksikliklerdir. Oysaki, Anayasamızın 172. maddesi tüketicinin korunması ve aydınlatılması konusundaki önlemlerin alınması görevini Devlet vermiş, ancak bu güne kadar ilgili yasalar yaşama geçirilememiştir. Türkiye halen dünyada tüketiciyi koruma yasası bulunmayan 10 ülkeden birisi konumundadır (GÜRBÜZ, 1992).

Gıda Kontrolü bir merkezi hükümet görevi olmak ve kontrolle ilgili mevzuat ve idari dağınıklıklardan kurtarılmak zorundadır. Kuruluşlar arası koordinasyon ve işbirliğinin yeterince kurulup, sağlanamaması gıda hizmetlerinde aksaklıklara neden olmaktadır. Nitekim Anayasamızın 5, 45, 56, 167 ve 172. Maddelerince Devlete verilen gıdaya ilişkin görevler bu konunun temel yönlendirici hükümleridir. Bunların yanı sıra I., II., III., IV., V. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında bu yönlendirmeler yine yer almıştır. Ayrıca VI. Beş Yıllık Kalkınma Planının Gıda Sanayii Hedefleri içinde «Gıda Yasası ve ilgili yönetmeliklerin tamamlanması ve etkin şekilde uygulanmasının sağlanması» öngörülmüş, ilgili icra planında da yer almıştır (DPT, 1989). Nitekim 1985 yılı icra planının 117 nolu tedbirinde, «Gıda Yasası hazırlanarak, Gıda denetimi, ilgili kamu kuruluşlarından mevcut per-

sonel ve laboratuvar imkanlarından yararlanılarak yerine getirilecek ve tekerrür önlenecektir» denilmekte ve Gıda Yasası hazırlama görevi Tarım Orman Köy İşleri Bakanlığına verilmiş bulunmaktadır. Aynı Planın 362' sayılı tedbirinde ise, gıda güvenliğinin etkili ve daha yaygın bir şekilde sağlanması için ilgili kuruluşlar arasında işbirliği sağlanacaktır denilmekte ve sorumluluk Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına verilmiş bulunmaktadır (TOPAL, 1992, GÖKALP ve YILMAZ, 1992, ANON, 1989). Yine 1986, 1987, 1988 yılı icra planlarında «Gıda Yasası hazırlanması ve TBMM'ne sunulması kararları bulunmakta ve sorumluluk Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına verilmektedir.

Kalkınma ve İcra Planlarındaki öngörüler doğrultusunda 3161 sayılı kanunla yetki alan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca bir Gıda Yasa Tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarı ile; «Gıda maddeleriyle ilgili tesisler, imalat teknolojileri, ham madde, ara ürünler, mamul madde kaliteleri üzerinde gerekli araştırmaları yapmak, etkili bir denetim sağlamak üzere ilgili mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, böylece güncel uygulama nedeniyle ortaya çıkan karmaşayı ve dolayısıyla ekonomik kayıpları önlemek, üreticiye daha temiz, güvenilir gıda temin etmek ve tüketicinin ekonomik menfaatlerini sağlamak, üreticiyi haksız rekabetten korumak; amaçlanmıştır (ANON, 1989).

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca hazırlanan kanun tasarısına bazı nedenlerle Sağlık Bakanlığının karşı çıkması üzerine, her iki bakanlık uzmanlarından oluşan komisyonca mutabakat sağlanması kararlaştırılmıştır. Ancak bu mutabakatın sağlanamaması üzerine tekrar Başbakanlığa sunulmuş olup, halen beklenmektedir. Oysaki, böyle bir reorganizasyona ve işlerlik kazandırılmasına ivedilikle gereksinim duyulduğu bir gerçektir.

GIDA YASASININ ÜLKEMİZE SAĞLIYACAĞI YARARLAR :

Gıda Yasasının gerekliliği ve ülkemiz açısından sağlayacağı aşağıda özetlenen yararlar tartışılmayacak gerçeklerdir (TOPAL, 1992). Buna göre;

- Yasal ve idari karmaşa önlenecektir.
- Tek elden kamu organizasyon ve denetimi sağlanacaktır.
- Mevcut hata ve aksaklıklar giderilecektir.
- Kalite kayıplarının önüne geçilebilecektir.
- Üretimde otokontrol hizmeti özendirilecek, dolaylı olarak kalite işlahı sağlanacaktır.
- Tüketici güvenliği ve sağlığı ön planda tutulmuş olacaktır.
- Üretici ve imalatçı için de planlı ve programlı çalışma şansı getirebilecektir.
- Yasal hükümlerde güncellik ve açıklık sağlanacağından bir rahatlama yaratılacaktır.
- Gıdalarda taklit, tahşiş, yanıltıcı, yasak eylemlerin neler olduğuna ve açılış, ruhsatlandırma faaliyetten men'e ilişkin açıklamalarla, caydırıcı ve cezai hükümleri içeren açıklamaların yer alması, yasayı daha kapsamlı ve güvenli kılacaktır.
- Denetim esasları belirlenebilecek, yöntem birliği ve standardizasyonu sağlanabilecektir.
- Merkezi yönetim ve yönlendirilmenin sağlanabilmesi ile eleman eğitimi politikası güçlenecektir.
- Alet-ekipman ve eleman potansiyelinin birleştirilmesi yoluyla entegrasyon sağlanabilecek, böylece daha kapsamlı ve doyurucu bir kontrol hizmeti verilebilecektir.
- Üretici ve tüketici kesimlerde dar boğazlar aşılabilecek, sorunların giderilmesi sağlanabilecektir.
- Ülke ekonomisi ve gıda teknolojisinin gelişmesine katkı sağlanabilecektir.
- Uluslararası rekabet olanaklarının artmasına hız katabilecektir.
- Gelişmiş ülkelerle ticari işbirliği, dış satımda rahatlama, saygınlığın artması sağlanacaktır.
- «Ulusal Gıda Politikasının» oluşturulması ve güçlendirilmesi hizmeti getirebilecektir.

Bu hususların yerine getirilmesine olanak sağlayan yasal düzenleme AT eşiğinde çaba gösterdiğimiz şu günlerde ülkemiz için mutlak bir gereksinimdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER :

Gıda Sanayimizdeki gelişmenin devlet desteğiyle güçlendirilmesine, tüketici sağlığına uygun, kaliteli ürünler eldesine, güncel ve standart bir kontrol sistemin kurulmasına olanak sağlayacak yasal düzenlemelere gidilirken, konuya ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Konunun önemi düşünülerek hükümet politikası olarak değerlendirilmelidir.
- Yetki ve sorumluluklar tek elde toplanmalı ve sonuçlara hız kazandırılmalıdır.
- Verilen yetki ve sorumluluklar gereği, meselenin ısrarlı takipçisi olunmalıdır.
- Yetkili ve görevli kuruluşlar arasında asgari müştereklerde birleşmeli ve işbirliği sağlanmalıdır. Olaya bu yönde hız kazandırılmalıdır.
- Konunun realize edilmesinde ısrarlı olunmalıdır.

— Eleman eğitimi gerçekleştirilmeli ve sorumlulukların iyi tanımlanması sağlanmalıdır.

— «Tüketiciyi Koruma Yasasının» çıkarılması konusunda da benzeri hassasiyet gösterilmeli ve tüketiciye uygar ülkelerdeki gibi;

— Güvenlik,

— Bilgi edinme,

— Seçme,

— Sesini duyurma temel hakları sağlanmalıdır.

— Tüketicinin bilinçlendirilmesi ve güvenliği sağlanarak, otokontrol mekanizması olarak devreye girmesine olanak hazırlanmalıdır.

Gelişmişliğin en önemli göstergesi insana verilen önemdir. Her insan bir tüketici olduğuna göre, tüketici güvenliğini sağlayan bu hususların hızla gerçekleştirilmesi, çağdaş olabilmenin de temel gereği ve yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi ileri ülkelerin saflarında yer almamızı kolaylaştırıcaktır.

KAYNAKLAR

- ALIKASHİFOĞLU, K. 1992. Türkiye'de Gıda Kalite Kontrol Uygulamaları. Gıda ve Soğutma Teknolojileri Bölümü Semineri. 9 Haziran, 1992. TÜBİTAK, Gebze 12 s. (Basılmamış).
- ANON, 1989. Gıda Kanunu Tasarısı. Tarım ve Orman Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.
- ANON, 1990. 2000 Yılında Herkese Sağlık. Millî Sağlık Politikası, 88 s. T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara.
- AYDIN, M. 1973. Dünyada ve Türkiye'de Gıda Kontrolü ve Standartları. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası, Ankara. 184 s.
- AYDIN, M. 1976. Gıda Kontrol Mevzuatı, s. 195-196, Ankara.
- DİE, 1991. Türkiye İstatistik Cep Yılığ, 1990. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1450, 318 s. DİE Matbaası, Ankara.
- DPT. 1989. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990 - 1994). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No: DPT. 2174. 362 s. Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- EKŞİ, A. 1992. Türkiye'de Gıda Sanayinin Durumu ve Geleceği. Gıda, 17, (1), 3 - 6.
- GÖKALP, H.Y. ve YILMAZ, I. 1992. Türkiye'de Gıda Mevzuatının Bugünkü Durumu. Standart Dergisi, 31, (361), 7 - 11.
- GÜRBÜZ, M. 1992. «Gıda ve Denetim Sempozyumu» Açış Konuşması (12.2.1990). Ziraat Mühendisleri Odası Yayını s. 76 - 87. Ankara.
- İSTANBULLUOĞLU, E. 1988. Türkiye'de Gıda Kontrol Hizmetleri ve Uygulaması. Türkiye'de Gıda Sanayinin AT ile Bütünleşmesi Seminer Kitabı s. 76 - 87. Türkiye Gıda Sanayii İşverenler Sendikası Yayını. Çınar Matbaası. Ankara.
- İTO, 1991. Ekonomik Rapor. İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 1991. 26, 216 s.
- ÖZTAN, A. 1990. Dünyada Gıda Kontrolü (Gıda ve Denetim. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayını), s. 25 - 32.
- SEÇKİN, R. 1987. Dünyada ve Türkiye'de Gıda Durumu Gıda, 12, (6), 387 - 391.
- TOPAL, Ş. 1990. 2000'li Yıllara Doğru Gıda Güvenesi ve Ülkemiz Açısından Değerlendirilmesi. Anımalta, (44), 45 - 49.
- TOPAL, Ş. 1992. Gıda Kontrolünde Tüzel - Standart Çelişkilerimiz ve Gıda Kanununun Ülkemiz Açısından Önemi. «Gıda Mevzuatında Aksayan Hususlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu» Kitabı. T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Yayını No: 153 Yard. Ders Kitabı No: 1. s. 69 - 78. Hasat Yayıncılık ve Reklamcılık İstanbul.